

Reactie van de 4TU.Federatie en de Raad voor Technische Wetenschappen op het wetvoorstel Screening Kennisveiligheid

Inleiding

Als 4TU (federatie van de vier technische universiteiten), en Raad voor Technische Wetenschappen (decanen van faculteiten in het techniekdomein; d.w.z. techniekdecanen van de TU's en de Rijksuniversiteit Groningen) onderschrijven wij volledig de reactie van UNL op het wetsvoorstel voor de wet screening kennisveiligheid en willen we benadrukken dat de wet screening kennisveiligheid *in de vorm zoals verwoord in het wetsvoorstel*

- **praktisch onuitvoerbaar** is voor de TU's
- grote negatieve gevolgen zal hebben voor het **aantrekken van technisch talent** (wetenschappers en studenten) en dus voor het **concurrentievermogen** van Nederland

Om hier een oplossing voor te bieden doen we aanvullend graag een **voorstel voor een aangepaste, meer gefaseerde, aanpak**. Hieronder lichten we een en ander toe.

Onuitvoerbaarheid wet

Het overgrote deel van het onderzoek naar sensitieve technologieën vindt plaats aan de TU's. Inderdaad schatten wij dat 60-70% van het onderzoek van TU's als 'gevoelig' zou kunnen worden gedefinieerd, waarop volgens de wet niet alleen gescreend, maar ook gecompartmenteerd zou moeten worden. Dit betekent dat het bij de TU's om onwerkbaar grote aantallen screenings gaat en praktisch onuitvoerbare compartimentering. Dit wordt veroorzaakt doordat

- ook masterstudenten gescreend moeten worden (waarbij het bij de TU's dan om een groot deel van de totaal aantal studenten gaat), terwijl vrijwel alle studenten alleen toegang hebben tot openbare kennis.
- de lijst van sensitieve technologieën zoals nu in het wetsvoorstel vermeld, zo uitgebreid is dat het moeilijk is om binnen een onderzoeksonderwerp of masteropleiding alleen een deel als hoogrisico in te schatten. Aan de hand van deze lijst is het dan ook onvermijdelijk dat het aantal screenings veel hoger zal liggen dan de schattingen van OCW, wat vooral bij de TU's tot onwerkbaar grote aantallen screenings zal leiden.
- Faculteiten in het techniekdomein beschikken over verschillende laboratoria met bijvoorbeeld geavanceerde meetapparatuur die breed gedeeld wordt. In Nederland zal het gaan om in totaal honderden laboratoria. Het is in de meeste gevallen niet mogelijk om een onderscheid te maken tussen apparatuur die uitsluitend voor sensitief onderzoek wordt gebruikt en andere apparatuur. (Uiteraard is een aantal faciliteiten voor hoogsensitief onderzoek ook nu al beperkt toegankelijk). De fysieke inrichting van de overige ruimtes laat over het algemeen niet toe dat dergelijke scheidingen worden aangebracht zonder zeer ingrijpende, langdurige en kostbare verbouwingen van laboratoria en bijbehorende gebouwen – voor de TU's vaak een groot deel van de campus. Tegelijkertijd is er bij beide typen onderzoeksgroepen structurele toegang nodig tot dezelfde infrastructuur. In deze situaties rest instellingen geen andere keuze dan ofwel (a) het onder de screeningsplicht brengen van gehele laboratoria, afdelingen of faculteiten. Dit leidt onvermijdelijk tot een nog verdere en aanzienlijke toename van het aantal te screenen personen. Of (b) alle sensitieve apparatuur dubbel aan te schaffen en laboratoria te dubbelen. Dit loopt in de (tientallen) miljoenen per universiteit. De technische universiteiten kunnen zich dat niet veroorloven.

Grote gevolgen voor aantrekken technisch talent

Binnen de EU zijn er grote verschillen in de mate van ontwikkeling en implementatie van kennisveiligheidsbeleid: in veel van de ons omringende landen is screening nog helemaal niet aan de orde. Dit leidt ertoe dat **wetenschappers en studenten minder voor Nederland zullen kiezen**, omdat de screeningswet tot (veel) langere doorlooptijden in het aanmeld-/sollicitatieproces leidt

en daardoor tot een langere periode van onzekerheid voor deze mensen of ze toegelaten/aangenomen zullen worden: voordat ze in Nederland uitsluitel krijgen, hebben ze al een opleidingsplek/baan elders gevonden. De ervaring van de universiteiten is, onder meer op basis van het Verscherpt Toezicht, dat talent inderdaad hierdoor de keus maakt naar een universiteit in een ander land te gaan.

Dit is zeer slecht voor het **concurrentievermogen** van Nederland, waar we dit technisch talent zo hard nodig hebben, zowel studenten als wetenschappers (denk aan het Beethoven-programma voor microchiptalent, waarin we de komende jaren duizenden extra studenten op moeten leiden). Ook andere belangrijke technologische bedrijven zijn afhankelijk van buitenlands talent dat in Nederland wordt opgeleid / hier als wetenschapper aan de slag gaat. Als zij niet meer naar Nederland komen voor hun studie/onderzoek, zullen ze ook veel minder gauw in het Nederlands bedrijfsleven terechtkomen (belangrijk om hierbij te realiseren is dat de blijfkans van internationale afgestudeerden het hoogst is in het techniek domein (40%) met nog veel hogere percentages bij sommige opleidingen of in sommige regio's.

Voor de TU's is het daarnaast een risico dat wetenschappelijk talent mogelijk eerder voor het bedrijfsleven kiest dan voor de universiteit, omdat ze dan niet gescreeend hoeven te worden. Dit heeft nadelige effecten voor de ontwikkeling van de technische wetenschappen in Nederland en uiteindelijk ook voor de opleidingscapaciteit van de TU's en dus voor het Nederlandse bedrijfsleven, dat ook in de toekomst wetenschappelijk opgeleid talent hard nodig zal hebben.

Voorstel voor aangepaste en gefaseerde aanpak

Zoals hierboven beargumenteerd is de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel in de huidige vorm voor de TU's onvoldoende. Daarom stellen wij graag een aangepaste en gefaseerde aanpak voor: een realistisch proces van risicobeoordeling met veel kleinere impact. De contouren van zo'n realistisch proces zouden als volgt kunnen zijn:

- Screening door de overheid wordt beperkt tot een uiterst kleine set van technologieën, vergelijkbaar met het Verscherpt Toezicht.
- Voor de overige gevoelige technologieën voeren wij in zelfregie risicobeoordelingen uit (met als voorbeelden de processen die een aantal TU's reeds hebben ingericht).
- De risicobeoordelingen worden over de TU's geharmoniseerd met de criteria zoals vermeld in de herziene versie van de Nationale Leidraad (en/of uit het beleidsstuk over uniforme criteria dat met ons gedeeld is).
- De risicobeoordelingsprocessen worden *gedeeld* met OCW, zodat deze kan zien of ze aan kwaliteitseisen voldoen.
- Er komt geen screening op (BSc- of MSc-) studenten.
- Wel worden op MSc-studenten risicobeoordelingen uitgevoerd op gevoelige onderzoeksgebieden.
- Voor de uitvoering stelt OCW een kostendekkende vergoeding beschikbaar.

Graag gaan we met OCW in gesprek over dit voorstel waarbij we uiteraard graag meedenken over een werkbare vormgeving van een dergelijke stapsgewijze aanpak. Dit geeft bovendien de mogelijkheid om te leren van beperkingen in de uitvoerbaarheid, voordat de wet breed wordt toegepast.

Raad voor Technische Wetenschappen